

Η κοινωνικοπολιτισμική θεωρία του Lev Vygotsky

Ο Lev Semenovich Vygotsky (1896-1935) ήταν Ρώσος ψυχολόγος, ένας από τους κύριους εκπροσώπους των κοινωνικο-πολιτισμικών θεωριών μάθησης. Σύμφωνα με τις θεωρίες αυτές, η ανάπτυξη της νόησης είναι διαδικασία κοινωνικής αλληλεπίδρασης στην οποία κυρίαρχο ρόλο παίζει η γλώσσα. Η ανάπτυξη, δηλαδή, αποτελεί αμοιβαία συναλλαγή ανάμεσα στο παιδί και τους ανθρώπους στο περιβάλλον του.

Η κοινωνικο-πολιτισμική θεωρία του Vygotsky δίνει έμφαση στον τρόπο με τον οποίο προχωρεί η ανάπτυξη, ως προϊόν των κοινωνικών συναλλαγών ανάμεσα στα μέλη μιας πολιτισμικής ομάδας. Ο ίδιος υποστήριξε πως τα παιδιά αντιλαμβάνονται και κατανοούν τον κόσμο καθώς συναναστρέφονται με τους ενήλικες και τα άλλα παιδιά στην επίλυση προβλημάτων.

Βασική αρχή της θεωρίας του Vygotsky είναι η "ζώνη εγγύτερης ανάπτυξης" (ή ζώνη της επόμενης εξέλιξης) που προσδιορίζει αυτό που το παιδί δεν μπορεί να κάνει μόνο του αλλά το πετυχαίνει με τη βοήθεια του άλλου. Η ζώνη της εγγύτερης ανάπτυξης αποτελεί την ανεξερεύνητη περιοχή του εσωτερικού δυναμικού του μαθητευόμενου που βρίσκεται σε μία εν δυνάμει λανθάνουσα κατάσταση εξέλιξης. Αναφέρεται στις δυνατότητες ανάπτυξης που έχει ένας μαθητής εάν βοηθηθεί από κάποιον άλλον (δάσκαλο, γονέα, συμμαθητή). Με άλλα λόγια, η ZEA περιγράφεται ως το επίπεδο στο οποίο ένα άτομο μπορεί να διεκπεραιώσει σε κάποιο βαθμό, το οποίο όμως μπορεί να επιτελέσει ολοκληρωτικά με την βοήθεια κάποιου έμπειρου. Βασική προϋπόθεση για την σημείωση ανάπτυξης είναι η ένταξη νέων ερεθισμάτων και νέων πληροφοριών στα πλαίσια της ZEA. Ο ρόλος του περιβάλλοντος είναι σαφώς σημαντικός. Ο δάσκαλος, οι γονείς ή οι παρέες συνομήλικων φαίνονται να είναι στην ουσία οι «μέντορες» του ατόμου. Η παροχή βοήθειας-στήριξης ("scaffolding") η οποία κατέχει σημαντική θέση στην θεωρία, επιτελείται με εργαλεία, τα οποία είναι είτε υλικά, είτε εννοιολογικά. Τα εργαλεία αυτά λειτουργούν ως βοηθήματα για την επίλυση προβλημάτων, ενώ συμβάλλουν και στην διαμόρφωση ενός σαφούς ψυχοπνευματικού πλαισίου αναφοράς για το άτομο.

Η θεωρία του Vygotsky έχει δεχτεί σημαντική κριτική. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η έμφασή του στο ρόλο του πολιτισμού και της κοινωνικής εμπειρίας τον οδήγησε στο να παραβλέψει τις επιδράσεις των βιολογικών παραγόντων στην ανάπτυξη. Επιπλέον, η προσέγγιση φαίνεται να μειώνει τον ρόλο που μπορεί να παίζει το άτομο στη διαμόρφωση του δικού του περιβάλλοντος, καθώς το κάθε άτομο είναι ικανό να παίζει κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση της πορείας της προσωπικής του ανάπτυξης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Βασίλης Ι. Κόμης (2004). *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των τεχνολογιών πληροφορίας και των επικοινωνιών*, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Robert S. Feldman (2011). *Εξελικτική Ψυχολογία: Δια Βίου Ανάπτυξη*, Αθήνα: GUTENBERG

